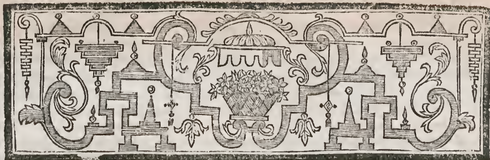

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis septimâ mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LXVIII.

M. HUGONE GAUTHIER,

in Comitatu Bari ad sequanam Consiliario Regis Medico, Bibliothecæ Facultatis Præfecto, Doctore Medico, Præside.

An in Febre Malignâ Balneum?

I.

FEBRIS malignæ nomen apud veteres medicos fere nullum, apud recentiores semper & ubique pleno ore prædicatum, apud clinicos non minimas gignit ambages. Quid etenim illa sit toties decantata febris maligna? quis typus? quæ indoles? quæ causa vere genuina qui curationis modi? An sit genus morbi novum à cæteris quos novimus morbis absolute distinctum? An sit tantum species morbi acuti & etiam per acuti? An tandem sit potius quid morbis cognitis & ubique obviis super additum unde symptomata intenduntur, nova procreantur, œconomia animalis diversimode labefactata pene subvertitur; nondum est clare & distincte definitum. Enim vero scriptores revolve. Nullus prostat de febre malignâ tractatus ex professo conscriptus; silet divinus senex etiam quoad verbum, inter immensa Galeni volumina, vix mentionem reperies. Boerhaavius nullibi quasi de proposito objecto sed per transennam tantum & datâ occasione quadam verba fecit. Si qui forte tantis & tam eximiis viris audaciores, opus aliquod vel operis partem à febre malignâ denominaverunt, nil de ipsius naturâ & essentiâ, nil de genio & indole propriâ, nil de causâ verè procatharticâ & genuinâ, nil de curandi methodo per indicationes ex ipsius morbi & causarum naturâ petitas, proponunt;sed generalia tantum quæ sæpe sæpius ad rem non pertinent; vel species quasdam potius morbi, quem dixerunt maligni, sive partem pro toto describunt: unde omnes fere morborum species ex putridinis & malignitatis præjudicatâ opinione, denominatas videbis, sub pestilentialis, putredi, exanthematici, epidemici morbi nomine.

Quis in tantâ cognitionum certarum penuriâ audeat nodum quæstionis resolvere? Saltem veri & humanitatis amici est quæ vidit candide exponere. Quid incogniti, quid inexplicabilis, aquo omnia procedunt morbi phænomena, ex toto ipsius tenore, decursu & genio sub esse fatendum est: quomodo agat in producendo morbo & effectibus forte explicare dificillimum; primarias rerum causas felix qui potuit cognoscere: de stricto & laxo, de humorum hipotheticâ quâcumque sincrasiâ liceat ad libitum disputare; tradidit talia Deus disputationi hominum; quædam quidem explicant systemata, sed quicquam demonstrant, & ad praxim non attingunt quidem. Non enim suas habet indicationes ab hypothesi quacumque,

Medicina sed tantum ex naturâ morbi idiopatheticâ, ex theoriâ certâ, & physicè demonstratâ, ex affectibus solis in se & suâ causâ consideratis. Hoc porrò unum necessarium medico ad curandum, ægro ad convalescendum. Igitur omisso quidquid non est de febris malignæ naturâ individuâ, omisso omni symptomate non pathognomonico omnes morbos dictos malignos, non pro totidem morbis sed pro speciebus generis unius, licet effectus diversissimi esse possint, collectivè animo concipe, huic applicetur methodus medendi analitica quam sagacissimus in morbis discernendis & cognoscendis M. FERREIN demonstravit in suis privatis lectionibus; hic fiat quod in omni morbo licet maxime composito & intricato faciendum docuit. Scilicet in principia sua, in vitia simplicissima, in partes unde coalescit morbus, quem dicis malignum, resolve: si partes forte non noveris, causam & symptomata in se considera, singulatim interroga, & simpliciter quid sibi conveniat, quid agendum natura declarabit. Sic cuique vitio primario, cuique causæ, cuique symptomati quæ noveris simplicissima indicatio rei agendæ proxima, ex ipsis remedium quasi specificum adaptetur simplicissimum, hæc interse sedulo pensitentur, interse comparentur ut quid primo quid secundo ordine agendum sit abque ullo errandi timore secure determinetur. Quod pluribus satisfacit, cætera non augens, ante omnia præscribatur. Sic verum à falso, lucem à tenebris habebit sagax prudensque Medicus, naturam solam interrogans, ipsi soli obsequiosus; sic si forte ob perversam morbi naturam non curat, non levat, saltem nocebit minime.

II.

MORBUS autem malignus, si nomen admittas, is solus dicendus est qui è genere acutorum & febrilium morborum cum aliquali virium prostratione, sub levioris morbi specie gravia quæque & pessima quasi in sinu recondens, subito & ex improviso diffundit & explicat. Nil etenim in primo morbi insultu mutatum apparet nec in pulsu, nec ullo se habendi modo. Tamen si attendat ad omnia medicus, symptomata inter se non consonant, febris intensitati non respondent, virium prostratio major quam foret expectandum, mens sibi non absolute constat; hæc præcipuè in omni morbo qui quid maligni prætendere videtur, observare licet. Morbus vere anomalus est solâ suâ irregularitate regularis, inconstantiâ constans, ex omni classe, ex omni specie & genere morborum quasi depromi videtur, omnium caracterem mentiens, nulliùs vere servans intactum; proteiformis morbus vix unquam sibi similis. Sub est quid absconditum, ut diximus, cujus nos fugit natura à posteriori tantum cognoscendum, ab ipso vigent omnia phænomena morbi phases & eventus; ipsius est quasi de genio gravia producere independenter ab omni causâ etiam à febre & à morbi naturâ quem præcipuè videtur affectare, atque, ut verbis veterum loquar, est quasi morbus sine materiâ. A posteriori tantum licet suspicari illud absconditum, quod mutato nomine malignum placuit vocare. Ipsius effectus sine ullâ gradatione, sive ullo inter se ordine, qui in omnibus morbis solemnis est, subito sese manifestant. Mentis animique functiones peculiariter labe factare videtur genusque nervosum & nervos diversimode afficere, crisi semper terminatur febris hujuscemodi, sudore, urinis, alvi excretionibus expectoratione, aut quod frequentius accidit, factâ metastasi in glandulas inguinum, axillarum aut etiam parotidum; cutis aliqua eruptione, milliari, morbillosâ, variolosâ, petechiali; sæpe etiam paulo ante mortem crisis hujuscemodi instituitur malo semper omine & pessimis ægri rebus.

Clarioris doctrinæ gratiâ liceat quasdam ponere differentias, ad quas omnes febris malignæ species huc usque observatæ reduci possint, quantum in re tam obscurâ potis est. Primo loco ponenda videtur quam à dissolutione humorom dice-

bant veteres, five à fermento quodam putrido & corrofivo, unde functiones omnes labefactantur, fluida degenerant, folida eroduntur, gangræna, deftructio, mors una cum vitali liquido jam lethali facto ubique diffeminantur. Hanc fane febrem malignam per fe & ex naturâ fuâ licet dicere pefte pejorem. Huc reduci poffunt omnes febres petechiales, fudores fanguinei in quibufdam febribus obfervati; exanthemata mali moris fponte ad gangrænam vergentia, five ante, five poft mortem erumpant malo femper eventu. Hujus memorabile exemplum mihi communicare dignatus eft. M. BERCHER, Decanus nofter meritiffimus. Cum in Italiâ propè Regiam Infantem medicinæ navaret operam, juvenis quidam oblatus eft febre malignâ decumbens. Tempeftas anni valde calida erat. Huic lumbago ita dolorifica ut vix topicè adminiftratis narcoticis potuerit fedari; nulla tunc faburræ figna apparebant. Poftridie verò maximè fpiffa os & linguam obducebat crufta flavefcens & alba, apparuere in fronte exanthemata crocea potius quam rubra quæ evanuerunt. Miffo fanguine, adminiftrato tartaro ftibiato acidis etiam mineralibus propinatis, quafi curatus omnibus vifus eft: dum fequenti die eadem univerfim corpus occupavit eruptio modo dicta cum maculis rotundis, lenticularibus & gangrænodæis, quarto morbi die omnia ad venæ fectiones inftituta vulnera, fimul & derepente aperta funt & erumpente fanguine ex omni parte ore, nafo, ipforum ora, quafi corrodi videbantur, nec cohiberi potuit fanguis ita ut hæmorrhagiâ è brachio, pede extingui potius quam morbo vifus eft.

2°. Huic adjungemus quæ à cogulatione fieri dictæ funt febres. five à veneno quodam glutinofo, femper tamen nihilominus acri, glandulofas partes peculiariter affectante, fluida condenfante, ftringente folida.; hinc circulatio minor, pulfus depreffus, parvus, profundus, degenerationes, ftagnationes plus minufve promptæ, folidorumque quafi atonia, unde repelli ftagnantia non poffunt, atteri fpiffiora fluida. Huic fortè epiala Galeni vel fudorifica accenfenda eft ficut & peftilentiales omnes dicti morbi à citâ devaftatione, imo & peftis ipfa, omnefque febres cujus crifis fit in glandulis five parotidibus, five inguinalibus, nifi has mors citior prævertat.

3°. Quæ ab alimentis, aere, contagio volatile quoddam miafma habent, unde pluribus communis epidemica dicitur; per urinas, fudores critice folvitur ordinario. Cerebrum & nervos non de propriâ fuâ indole, fed quafi decubitu aut nervorum communicatione afficere videtur; forfan etiam humores in primis viis nidulantes quafcumque acres, biliofas, verminofas pro causâ cognofcit, nervifque mediantibus fucceffu tantùm temporis & morbo progrediente, omnes functiones poteft prævertere, deftruere ad internecionem ufque; eruptioque cutanea vix unquam falutaris, fed fæpe fæpiùs mortis prænuntia eft, vel poft mortem tantùm apparet cum citâ cadaveris corruptione.

4°. Quæ fit à cerebri phlogofi & inflammatione, huc omnes nervofæ dictæ febres referendæ funt, hujus enim de effentiâ eft nervorum affectiones quafcumque etiam excitare contrarias, fic fenfationes, diftractiones, deliria, phrenitides, fubfultus tendinum, torpores, commotiones lethargicos paraliticos affectus & alia id genus innumera quæ, pofitâ femel generis nervofi irritatione, fieri poffunt; fæpe etiam fub pleuritidis, hepatidis, peripneumoniæ, inteftinorum inflammationis, incautos fallit medicos, dum hanc vel illam nervorum originem, nervos huic vel parti profpicientes irritant.

5°. Quæ fit à retropulfo viru quocunque, puta miliari, variolofo, fcabiofo, herpetico, quod vidi in viro quodam moribus & vitâ verè ecclefiaftico, huic à pluribus menfibus herpes exedens & valde pruriginofus membra fere univerfa depafcebat corpus & animam agripniâ ferè continua fatigabat, fubitò malè fuafis remediis cutis ubique alba & illibata fit cum delirio ardore febrili, tendinum fubfultibus, fenfuum

omnium sopore, mentis alienatione & omnibus ex quibus febrem malignam dictam adesse norunt & dicunt. Idem forsan dici posset de omni humore acri heterogeneo, qui intùs latens, ad cutem appellare tentat & non potest, sive sit in corpore genitum aut adventitium, sive etiam à materiâ putri in primis viis latente, quæ ad sanguinis alveum deponitatur liquidorum, venæsectionis abusu, aut intempestivâ applicatione topicorum, sive à retentis excernendis, aut resumpto pure è quodam viscere, sive etiam viru scrophuloso & etiam arthritico, rhumatismali ubi semel mediante febre in motum agentur & volatilitatem, acredinem, ad nervosum genus irritandum accommodatas acquisiverunt.

6°. Quæ sit ab ardore febrili solo, cum difflatis liquidissimis sanguis magis ac magis attenuatur, serum in concretionem vix resolubilem tendit, per validum attritum ad vasa tenerrimos canales destruit, nervorum pulposa stamina pungit & irritat, sales & olea expedit & attenuat, acriora reddit, movet & exhalat. Hinc omnia humorum putridæ degenerationis signa, omnia denique febris dictæ malignæ symptomata, quæ maximè circa quartum aut quintum diem subitò se manifestant. Hæc non per se, sed per accidens maligna dici debet & forsan à curâ malè ordinatâ, ægri aut astantium incuriâ, calidorum alexpharmacorum & id genus remediorum fit abusu. Hic referenda maxima pars morborum quos sive ab imperitiâ sive ab ostentatione, ut plus præstitisse videantur, clinicis hodiernis quos fecit sors & audacia, placuit maligni nomine insignire, cujusque fabricatores sunt, quique nil nisi maligni, nil nisi putridi, (licèt utrumque non sit confundendum) videntes, ex hac falsâ hypothesi operantes morbum pessimum, mortem operantur. Sæpe in solo paroxismo sese manifestant gravia quæ accidunt symptomata, prout fibra erit vel tensa nimis vel irritabilis & delicatula, timor & animi affectio morosa vel vivida apprehendit, ut in vaporosis & hyppocondriacis accidit facilè, & de plano cerebrum afficitur, undè convulsionis omne genus. Hæc multò majorem adhuc habent efficaciam, si æger in locis humidis, carceribus, cum tædio, mœrore, vitam degerit aliquamdiù, vel flante à meridie vento, simul humidum & calidum ubique afflaverit, tunc motis febre fluidis, laxatis solidis, maxima adest ad putridam indolem dispositio, & inde omnia quæ inde sequi possunt mala, ubi semel febris advenerit, quæ vires acquirit eundo.

III.

JAM supra innuimus febrem dictam malignam, id est, cui inassueta & gravia accidunt symptomata, non esse morbi genus à febre ipsâ distinctum, sed potiùs febris ipsa quæ sub levissimorum symptomatum specie pessima quæque minatur, & quasi de longinquo meditatur; cujus effectus si curiosiùs examinentur, intensiores sunt, quàm febri ordinariæ competit: cujusque intensitatis causa eodem recidit ac ipsius febris causæ proximæ, scilicèt sanguinis motus acceleratus, & vasorum maximè capillarium eretismus; licèt ipsa causa proxima unde omnia hæc intenduntur, & mos quem febris ipsa videtur affectare, nos absolutè lateant saltem quoad naturam. Ut autem effectus primarios & proprios dictæ febri malignæ agnoscas ipsius febris effectus, in gradu intenso sunt considerandi, & etiam gravissimo supponendi. Porrò cum febris nil aliud sit quàm frequentior cordis contractio cum tensione quadam, sive erethismo quodam in omni genere vasculoso, truncis scilicèt & capillaribus. Duo ergo præstat necessariò febris, nempe acceleratum sanguinis motum & in solidis tensionem quamdam, sive hæc à plethorâ ipsâ fiat, sive à constrictione solâ generis vasculosi quæ quasi pro spasmi principio, sive primo gradu est habenda, cum à fluxu spirituum inordinato sit, & insuper contra ipsam naturam. Ex his duobus plura sequuntur necessariò & primariò, sanguinis & vasorum in se mutuò attritus, unde totius corporis calor magis ac magis intensus, sanguinis exsiccatio, difflatâ parte serosâ & quæ fuerit magis attenuatâ; ejusdem proinde viscositas

& immeabilitas, unde obstructiones in minimis vasis, stases inflammatoriæ & tandem, continuatâ vi cordis & vasorum trusivâ, gangrenodeæ; resolutio cruoris in sales & olea valatiliora, unde vasorum ruptiones, hæmorrhagiæ, petechiæ, vibices, & putrida quæcumque aut maligna si volueris; plethora mota & vera, sensus plenitudinis, lassitudinis, sensuum mentisque ipsius torpor, anxietates, inquietudines, lumbagines: ab erethismo pulsus durus, renitens, secretionum ferè omnium diminutio, abolitio, quandoque urina limpida minimè cocta, maximè si eretismus ille, de quo dicimus in vasis minimis insideat sive capillaribus; unde debilitas absque causâ evidenti & ab ipso morbi præludio, virium resolutio, sitis nullo potu temperanda, agripnia, dolor capitis gravativus, lingua sicca quasi sulcata & adusta, nigro obducta sedimento, cutis arida, ad tactum ardens, salivæ inopia & oris crassities, anhelationes oppressivæ, nauseæ, vomitus biliosi, æruginosi, virides, animæ fœtor, bilis mordax & exaltata sæpe in liquamen olidum calore loci conversa, urina pauca acris, graveolens, stranguriosa, sudor quid cadaverosi exhalans. Hæc ubi per aliquot tempus duraverint, vel etiam multis ad eundem scopum concurrentibus causis intenduntur; fluida jam quid putridi & corrosivi adepta, omnia destruunt, mortem, non vitam disseminant ubique, serum calore adurenti in materiem immeabilem & irresolubilem compactum, brevi in ipsâ viscerum substantiâ hærebit, unde variorum morborum formam induet, illudque fit quod dicimus malignum. Si in pulmonis vasa anfractuosa steterit, peripneumonias, pleuritides, asthmata, tussis paroxismos mentietur, si intra venæ portarum dedalæas ambages, hepatides, dyssenterias, colicos dolores, alvi fluxus serosos & terminosos; si verò meninges, cerebellum, nervorum origines tentaverit illud absconditum à quo omnis malignitas, tunc aderunt tremores, deliria, phrænitides, paralitici, comatosi affectus, motitatio linguæ, subsultus tendinum, digitorum manuumve motus inconditi, suspiria longa involuntaria, anxietates, illudque semper promiscuè & absque ullo ordine & gradu. Quid plura mens aliena, convulsiones omnis generis & ex his infinita quæ sequi possunt; nam ubi læsum vel in motum actum etiam à levissimâ & inexplicabili causâ supposueris genus nervosum, pessima quæque & inaudita, imò sæpè & contraria simul expecta; nec explicare tentes, nam supra rationem mentis & corporis commercium, sicut & hujus læsiones & functiones. Hinc facilè concipitur quomodò febris quæ primo intuitu nil habet quod reformides acuta & etiam peracuta, putrida & quasi pestifera fieri possit ex se & absque ullâ maligni miasmatis suppositione; minimèque ad malignum, putridum aut contagiosum recurrendum esse ad explicanda febris malignæ phœnomena; nam ut rectè Helmontius quidquid in sanis edit actiones sanas, idipsum in morbis edit actiones vitiatas & depravatas, eoque certiùs & promptiùs, quo intentiori gradu vigebunt causæ febrim producentes, & inde primariò calor secuturus. Hincque concludere pronum est quam citò efficacissima ad ea debellanda adhibere necesse sit, ne fortè cum principiis non obstiteris illico & fortiter, propter temporis angustias, occasionem præcipitem serò medicina paretur, cum mala per longas convaluere moras. Quænam illa sint efficacissima, si fortè quæsieris ex naturâ rei intelliguntur, sicut ex dictis, scilicet, quæ potentissimè, promptissimè, efficacissimè omni causæ, omni simptomati, omni principio occurrunt, etiam abscondito fluida diluendo, laxando solida.

IV.

PORRO inter innumera quæ huic scopo possunt conducere, putà potûs aquosos copiosissimè haustos, fomenta, fotus, pediluvia, balnea vaporosa, clismata omni horâ repetita, nullum certè tutiorem, citiorem, efficatiorem sortiri effectum potest, quàm balneum. Modò dictorum vires & facultates possidet, promptiùs agit, omnibus providet, omnium bonos effectus promittit & dat, nullius incommoda potest habere modo eo modo usurpetur quo suos præstare potest effectus salutiferos, nempe ubi

omnibus quas offert morbi compositio indicationibus satisfacere tibi visum fuerit, nec ab ipso quid timendum esse. Ut autem probetur quanta possit balneum ad febris dictæ malignæ ferociam domandam, naturam debellandam, lenienda symptomata, causas destruendas, sanitatem restituendam tutò, citò & jucundè absque ullo recidivæ metu & convalescentiâ longiori paucis accipe.

Inspirabile & expirabile totum corpus agnovit Hyppocrates, unde corpus vel corporis pars liquido immergi non potest, quin per vasorum extrema omni ex puncto hiantia liquorem hauriant contiguum & in cavum suum attrahant eoque magis quo vasculis simul laxatis major vis vitæ redierit seu vasorum tonus antea oppressus vel debilitatus, canales enim ex se & naturâ suâ flexilibus minus resistunt liquori appellenti, quo latera eorumdem minus resistunt, hinc laxatio minimorum vasorum efficit ut fistulæ tenuissimæ resorbentes facile tradere possint absorptum semel liquidum majoribus ramis. Dum quidam cursu fatigatus vel sub sole ardenti iter confecit, squallidum corpus, os aridissimum habet, siti excruciatur continuâ, membra quasi fracta & pondus inutile trahit; mirum quomodo post balneum sitis illico extinguitur, os humectatur, totum corpus molle, humidum, agile & ad omnia promptum & expeditum fit. Quantò autem hæc felicius & promptius succedere debent in febre quam liquidissima difflare, ex quâ solida compingi, arescere, fluida picea & immeabilia fieri diximus; namque corpus siccum & aridum sed simul ex omni parte bibulum quam avidissime attrahit & absorbet contiguam suæ superficiei aquam. Porrò in tali casu rite purgato & evacuato corpore prudenter depletis vasis non dubitamus affirmare omnem paginam ad implere balnea maximeque in casu urgenti & precipiti, ubi forsan tardius lenientia externa & interna, diluentia, emollientia segnius & tardius agerent, potus ejusdem prosapiæ insufficienter adhiberentur, dum eos æger non sui compos respuit pertinaciter vel saltem eâ quâ oporteret quantitate non sorbet, sive horum fastidio, sive etiam quia gravant stomachum, dificileque digeri possunt. Morbi igitur naturæ, effectibus primariis sicut & secundariis, causisque omnibus efficacissime occurrunt balnea. Nosti diluens & laxans efficacius promptiusque aquo nil timendum sit ex usu? dic amabo? fibrarum sedat eretismum, motum sanguinis acceleratum temperat sanguini & humoribus, dum se inter ipsorum partes intimiores insinuat, nativam restituit fluiditatem, eorum immeabilitatem & irritabilitatem tollit omne acre enervat & obtundit; organa secretoria nimium contracta sic laxat, ut sua facilius transmittant liquida, secretiones proinde restituit; sudori, salivæ, urinæ, muco quovis vehiculum præbet; ut commode per ejusmodi vias nocitura exire possint de corpore; crisi futuræ & necessariæ, ubi semel de maligno constat, locum dat, qua materia morbifica vel è corpore eliminatur vel saltem bono omine ad cutis poros diversitur. Impetum & copiam sanguinis à capite derivat & avertit, venæsectionum, si forte initio morbi fuerint omissæ, vices supplet, vel ubi, per vires ægri non licet ea quâ par esset proportione celebrare. Calori ariditati occurrit mala omnia futura & præsentia prævertit & tollit. Sic theoria, sic natura ipsa balnea repetunt quasi remedium omnium præsentissimum, quodque etiam confirmat & approbat experientia rerum magistra. Anno 1765, à familiari quodam meo ad cognatum suum accersitus qui febri malignâ decumbebat, 17m annum ætatis, morbi vero diem decimum-quartum agebat. Illi delirum ferox & quandoque per intervalla sub obscurum, subsultus tendinum quales nunquam inveni crebriores, cutis ad tactum ardens erat, pulsus durus parvus & profundus, anxietas. Vacuantia & venæsectiones omissa usque tunc erant, licet narium hæmorrhagiâ à morbi exordio fuisset vexatus; medici enim vices apud ægrum egerat quidam qui ægrum absque venæsectione se curaturum promiserat. Consilium ante omnia expeto vocatur M.

LE THIEULLIER, ex Decanus noster (cujus diù meminisse juvabit) de sectione saphenæ, vesicatoriis ad suras, copioso seri lactis stibiati ad granum unum pro potu clismatibusque repetitis sermo est; hæc illico præsto sunt, sed fere incassum; ne cutem quidem attingunt ampla vesicantium emplastra, succedebant nilominus copiosæ alui dejectiones nullo cum levamine; venæsectionem è jugulo celebrari jubeo, sedantur ad horas symptomata, noctem minùs inquietam sed insomnem transigit; hæcque brevi evanescunt solatia: furor delirium excipit, custodem ictibus afficere tentat, tandem nec sui nec mentis compos potum omnem respuit. Quid agendum? Venæsectiones non permittebant vires fractæ, pulsus parvus & vacillans, frustraque tentata sunt quæcumque in tali casu efficacissima docuit experientia. Fratri mortem proximam denuntians, balnea quasi spem ultimam suadeo, spondens nil esse timendum ab eis in presenti casu, multaque & optima speranda esse modo per tempus, liceret effectum suum sortiri. Periculum in morâ consilium vocare non permisit, spem omnem suam in me libenter remittit, paratur Balneum. Intereundum obviam occurrit M. LE THIEULLIER, qui ægrum jam viderat, res ut se habebant, mentemque meam expono; placent Balnea, tamen de prudentiâ esse dixit ob extremum ægri discrimen semi-balneum pro primâ vice tentare; in semi-balneum igitur deportatur delirans, furens, moribundus. Vix aquam sentit dum omnia quasi de fascino sedantur, totus in natandi voluptate; natatoris in morem pede, manu aquam agitat & ipse in superficiem fertur, ex aquæ murmure assidere sibi voluptatis socium autumat, huic alloquens hortatur ut secum in plenum fluminis alveum, in quo se natare dicebat, progrederentur, ibique demonstraret quantâ solertiâ & agilitate supra ventrem, dorsum aut latera nataret. Post semi-horam lecto reponitur, remanet tranquillus sed insomnis. Astantes ipsi multo majora adhuc sperantes ad horas vespertinas balneum requirunt, confidens ego libenter assentio. In Balneum integrum per horam & semis immergitur æger nondum sibi redditus, delirans sed non furens. In ipso balneo per semi horam dormit, quod nondum fecerat à primâ morbi invasione, absque somno sed pacatam tamen noctem habet: valde mane novum, quod jusseram, balneum paratur & horâ septimâ dum inviso, lectum repetentem invenio, absque ullo fere tendinum subsultu, cutis humidiùscula visa est, urinæ fluere ceperunt. Mannæ uncias duas & semis præscribo cum sero lactis stibiato pro potu. Interea vocantur MM. BOURDELIN & le THIEULLIER, uterque ex-Decani nostri meritissimi; licet res multo meliùs se haberent quam nudiustertius, ut testatus est Magister LE THIEULLIER, tamen ægrum in maximo versari descrimine, febremque exquisite malignam pronuntiant omnes uno ore; è saphenâ mitti sanguinem proponitur & illico celebratur. Unde non omnino mens redditur, ægerque licet præteritorum immemor, Balneum quartum enixe exorat. vix ex eo egressus est cum mentis absolute compos divina ecclesiæ sacramenta requirit. Per noctem pluribus somni horis recreatur, pro potu sero lactis stibiato utitur, decrescit febris, effugit omne grave symptoma, die morbi vigesimâ purgatur, ut die vigesimâ-primâ posset quiescere, si quid forte critici accideret, expectans. Circa meridiem optime se habens è lecto in sedile longum deponitur duobus munitum grabbatis, quæ oborto sudore copioso transudat, ita ut horâ decimâ serotinâ lecto restitui potuerit. Sic exinde omni perlculo vacavit & potuit ante decimum quartum morbi diem patriam, charissimosque parentes integrâ fruens valetudine repetere. Anno subsequenti ad puellam 12 annorum natam 9. morbi die vocor, nec venæsectiones nec purgantia omissa fuerant, pulsus fere nullus, mollis & parvus, in paroxismo solo pejus se habebat, obscure delirabat, subsultus tendinum quidam erant. Sed imprimis sopor quasi apoplecticus obruebat, tussis importuna & sicca vexabat, incidentia, stibiata fere frustra in usum vocantur; balneum propono, toto ore & oculis

riant Chirurgus & astantes. Quatuor tamen intra totidem dies experitur, non eo tamen successu evidenti quo in primâ observatione, donec insciâ etiam ægrâ erumperet quasi urinæ torrens unde ipsum inundarentur lectum & cubiculum, sic exinde curata fuit, remansit tamen febricula quædam quæ ad hecticam vergere quasi meditabatur, sed vixit & vivit optimâ fruens valetudine.

V.

NON deerunt forsan qui calumniam inferant, quasi in animâ vili voluissem, adhibito remedio novo & apud authores inaudito, apud clinicos fere huc usque inexperto, tentare experimentum. Absit! Morbi natura indicabat, suadebant cognitæ balnei proprietates, noxæ quin etiam balnei nil ab eo timendum spondebant, suffragabantur felici successu in variolis male erumpentibus præscripta balnea; ægrorum curatio dum insciis custodibus, in aquam, ut se offert, sese projiciunt, jubet & insuper ratio anceps potiùs quàm nullum adhibere remedium. Instabunt: præmitur balneo superficies corporis, unde sanguis, materia etiam morbifica ad intùs, pessimo omine repelli potest, & metastasi vitalia viscera afficere. Esto si antea non fuerint depleta sufficienter vasa, quod ubi factum est non solùm nil ab eis timendum, sed contra omne bonum expectandum est, cum diluto sanguine, laxatis vasis, ad superficiem corporis peccantes humores determinantur, aperiuntur pori cutanei, datur locus transpirationi vigilantissimæ sanitatis tutrici, criticis eruptionibus urinæ, sudori, quæ ubi levantur symptomata, semper fiunt cum prosperis ægri rebus: nil pectori nec capiti imminet ex balneo, cum in secundâ observatione quasi affici videretur pectus, & ex balneo liberatum fuit, nec ad caput liberandum præsentius potest inveniri remedium & quidem ferè illico; sed ad summum id efficeret quod ligatura in venæsectione quæ non minus inde à clinicis melioris notæ proscribitur; ne ergo balnea vituperes cum promptiora & majora dant laxando & diluendo in febre malignâ, nullamque vim naturæ inferunt, morbo sublatum sanitatis æquilibrium restituunt; natura, depulsis hostilibus armis, sibi redditur, ut ipsa sola, quod videbitur, loco & tempore agat; quid ergo à tam providâ medicatrice non sperandum? Cum ergo Theoria & experientia sibi mutuas ferant suppetias circa balneorum usum & utilitatem in febre malignâ, quid vetat quin concludamus.

Ergò in Febre Malignâ Balneum.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Stephanus D'HUAUME, *Scholarum Professor designatus.*

M. Josephus DUSSANS.

M. Joannes-Armandus ROUSSIN DE MONTABOURG, *Scholarum Professor,*

M. Natalis-Nicolaus MALLET.

M. Franciscus-Ludovicus THOMAS D'ONGLÉE.

M. Guillelmus FUMÉE,

M. Natalis-Maria DE GEVIGLAND, *Regiorum in Germaniâ Ducum & Militum Nosocomiorum nuper Medicus, necnon Chirurgiæ Professor.*

M. Franciscus-David HERISSANT, *Regiæ Scientiarum Academiæ, Regiæque Societatis Londinensis Socius.*

M. Carolus-Franciscus BOUTIGNY DESPREAUX.

Proponebat Parisiis FRANCISCUS-MARIA LE MOINE, Parisinus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus. A. R. S. H. 1768,

A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typograph.